

Adam A. Ambroziak*

Skutki handlowe ewolucji prawa swobodnego przepływu towarów. Bilans dwudziestolecia istnienia rynku wewnętrznego UE¹

Liberalizacja wymiany handlowej między państwami tworzącymi ugrupowanie integracyjne jest podstawowym i, jak się wydaje, niezbędnym elementem ich integracji gospodarczej. Znajduje to potwierdzenie zarówno w teorii (w tym w zakresie poszczególnych etapów integracji gospodarczej określonych przez Bélé Balassę), jak również w praktyce stosunków międzynarodowych. Pierwszym etapem współpracy gospodarczej jest zazwyczaj strefa wolnego handlu albo unia celna, przewidujące eliminację ceł, ograniczeń ilościowych oraz środków o podobnym działaniu. W ramach bardziej zaawansowanej kooperacji przewiduje się natomiast wspólny rynek, którego jednym z najważniejszych składowych jest swobodny przepływ towarów, charakteryzujący się wyeliminowaniem nie tylko tradycyjnych instrumentów w handlu, ale również tzw. barier fizycznych, technicznych i fiskalnych. Im bardziej zaawansowana forma współpracy, tym eliminacja wspomnianych utrudnień bardziej ukierunkowana jest na ujednoczenie warunków działania zamiast jedynie na harmonizację, tj. ograniczanie znaczących różnic.

Rynek wewnętrzny, jako koncepcja gospodarcza i polityczna, zaczął funkcjonować w ramach Wspólnoty Europejskiej 20 lat temu – 1 stycznia 1993 r. Obejmuje m.in. swobodny przepływ towarów, czyli jedną z czterech wolności najpełniej, jak się wydaje, uregulowaną. Celem niniejszego opracowania jest uchwycenie efektów handlowych funkcjono-

* Dr hab. **Adam A. Ambroziak** – profesor nadzwyczajny SGH, Katedra Integracji Europejskiej im. J. Monneta, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.

¹ Tekst przygotowany częściowo w oparciu o wyniki badań statutowych, pt. *Efekty funkcjonowania rynku wewnętrznego Unii Europejskiej w kontekście dwudziestolecia jego istnienia*, Kolegium Gospodarki Światowej SGH.

wania swobodnego przepływu towarów w ramach rynku wewnętrznego UE w ciągu ostatnich 20 lat. Analizą objęto jednakże okres nieco dłuższy, poczynając od 1990 r., tj. trzy lata przed formalnym urzeczywistnieniem rynku wewnętrznego w 1993 r., do końca 20. roku jego działania, czyli 2012 r. Na przepływ towarów w ramach Unii Europejskiej miały wpływ, oprócz zmian w legislacji unijnej, dość istotne wydarzenia związane z kolejnymi rozszerzeniami UE z 1995, 2004 oraz 2007 r. W ich wyniku do UE przystąpiły kraje, które przygotowywały swoją legislację oraz gospodarkę do tego wydarzenia, a w konsekwencji w wielu przypadkach zapewniały bezcłowy handel jeszcze przed akcesją, pozostawiając ostateczne wprowadzenie swobodnego przepływu towarów na dzień przystąpienia do UE. W trakcie analizy przepływów handlowych nie dało się zatem wyeliminować zmian w ich wielkościach i kierunkach, wynikających bezpośrednio ze zwiększenia obszaru handlu, co miało wpływ na wymianę wewnątrz ugrupowania integracyjnego, jak też w relacjach z krajami trzecimi.

Aby jak najpełniej uchwycić zmiany w obrotach handlowych, w pierwszej części opracowania dokonano analizy kierunków i częstotliwości zmian prawnych związanych z eliminacją kolejnych barier w swobodnym przepływie towarów, ze szczególnym uwzględnieniem okresu ostatnich 20 lat. Następnie przeprowadzono badanie przepływów handlowych w ramach UE oraz w relacjach z państwami trzecimi w porównaniu z handlem największych ugrupowań integracyjnych oraz partnerów gospodarczych na świecie.

Ewolucja legislacji dotyczącej swobodnego przepływu towarów

Eliminacja barier taryfowych oraz ograniczeń ilościowych

Swobodny przepływ towarów w ramach rynku wewnętrznego UE był wprowadzany stopniowo. Już w pierwotnej wersji Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą² (TEWG) w części pierwszej znalazł się Tytuł 1. „Swobodny przepływ towarów”. Jednakże w art. 11 TEWG (obecnie art. 28 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – TFUE)³ stwierdzono, że „podstawą Wspólnoty jest unia celna (...)”, nie odnosząc się do wspólnego rynku ani nie definiując swo-

² Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (nieopublikowany w Dz.Urz. EWG).

³ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.Urz. UE, C 83, 30.03.2010, s. 47.

bodnego przepływu towarów. Na podstawie art. 14 TEWG z 1957 r. przewidziano redukcję stawek celnych do 1 lipca 1963 r., a o dalszym harmonogramie miała zdecydować Rada na wniosek Komisji, stanowiąc kwalifikowaną większością głosów.

Dla bezcłowego przepływu towarów w ramach EWG istotny był art. 12 TEWG, który przewidywał, że „*Państwa członkowskie powstrzymają się we wzajemnych stosunkach handlowych od wprowadzania nowych ceł przywozowych i wywozowych lub opłat o skutku równoważnym oraz od podwyższania takich ceł i opłat między nimi obowiązujących*”. W ramach tzw. uproszczenia przepisów traktatowych, na podstawie art. 6 ust. I.12 Traktatu Amsterdamskiego,⁴ wprowadzono nowy przepis art. 12 ówczesnego Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE)⁵ (obecnie art. 30 TFUE), który stanowi, że „*Cła przywozowe i wywozowe lub opłaty o skutku równoważnym są zakazane między państwami członkowskimi. Zakaz ten stosuje się również do ceł o charakterze fiskalnym*”. W rzeczywistości cła i opłaty wywozowe zostały zredukowane do zera, a wszelkie ograniczenia wywozowe (z nielicznymi wyjątkami dla produktów rolnych) zlikwidowano do 31 grudnia 1961 r. Cła przywozowe miały być wyeliminowane z końcem 1969 r., ale zarówno pozytywne efekty wymiany handlowej, jak i przyspieszenie liberalizacji w konkurencyjnym ugrupowaniu integracyjnym w Europie (w Europejskim Stowarzyszeniu Wolnego Handlu – EFTA⁶) spowodowały podjęcie dwóch decyzji przyspieszających ten proces w ramach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.

Jeśli chodzi o bariery pozataryfowe, to art. 30 TEWG przewidywał, z pewnymi wyłączeniami dotyczącymi stopniowej liberalizacji, że „*Ograniczenia ilościowe oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są [...] zakazane między państwami członkowskimi*”. Identyczne brzmienie ma obecnie obowiązujący art. 35 TFUE, z tą jednakże różnicą, że od wejścia w życie Traktatu Amsterdamskiego⁷ wyeliminowano odniesienie do okresu przejściowego związanego z pierwotnymi dostosowaniami.

Ostatecznie unia celna w ramach EWG zaczęła funkcjonować 1 lipca 1968 r., a zatem półtora roku przed terminem określonym w traktacie.

⁴ Traktat Amsterdamski, O.J., C 340, 10.11.1997, s. 1.

⁵ Por.: art. 25 skonsolidowanej wersji Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, O.J., C 340, 10.11.1997, s. 173.

⁶ Art. 3. Convention establishing the European Free Trade Association, done at Stockholm, 4.01.1960.

⁷ Art. 6.I.19 Traktatu Amsterdamskiego, O.J., C 340, 10.11.1997, s. 1. oraz por.: art. 28 skonsolidowanej wersji Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, O.J., C 340, 10.11.1997, s. 173.

Traktat ustanawiający EWG nie przewidywał żadnych dalszych kroków odnośnie do przepływu towarów. Dopiero Rada Europejska na posiedzeniu 3–4 grudnia 1982 r. wskazała, aby Rada podjęła decyzję o priorytetowych środkach zaproponowanych przez Komisję w celu wzmocnienia rynku wewnętrznego.⁸

Eliminacja barier fizycznych

W czerwcu 1984 r. Rada Europejska uzgodniła, aby Rada i poszczególne państwa członkowskie przeanalizowały środki, jakie mogłyby zostać podjęte przed połową 1985 r. w celu wprowadzenia jednego dokumentu związanego z przepływem towarów oraz eliminacją wszystkich granicznych i celnych formalności dla osób przekraczających granice wewnątrz Wspólnoty.⁹ Zalecenia te były podyktowane w dużym stopniu względami ekonomicznymi. W drugiej połowie lat 80. XX w. oszacowano bowiem koszty istnienia barier fizycznych w przepływie towarów dla przedsiębiorców na 7,9–8,3 mld ECU, podczas gdy dla budżetów państw członkowskich na 0,5–1,0 mld ECU.¹⁰ Oznaczało to, że towary importowane w ramach EWG były mniej konkurencyjne pod względem cenowym niż krajowe, gdyż każdy import powodował zwiększenie kosztów, a co za tym idzie – również i cen.

Usuwanie barier fizycznych rozpoczęto od postulowanego przez wspomnianą Radę Europejską, zebraną w Fontainebleau w 1984 r., wprowadzenia z 1 stycznia 1988 r. ułatwień proceduralnych w handlu między państwami członkowskimi.¹¹ W tym celu wyodrębniono deklarację (ang. *Speciment single dokument form*) dotyczącą handlu w ra-

⁸ Session of the European Council, Copenhagen, 3 and 4 December 1982 w: Conclusions of the Sessions of the European Council (1975–1990), Archive of European Integration, University of Pittsburgh, <http://aei.pii.edu> [dostęp 20.03.2013].

⁹ Session of the European Council, Fontainebleau, 25 and 26 June 1984 w: Conclusions of the Sessions of the European Council (1975–1990), dostęp online: Archive of European Integration, University of Pittsburgh, <http://aei.pii.edu> [dostęp 20.03.2013].

¹⁰ Commission of the European Communities, *The Economics of 1992. The assessment of the potential economic effects of completing the internal market of the European Community*, „European Economy” no. 35/1988, s. 48.

¹¹ Council Regulation (EEC) no. 678/85 of 18 February 1985 simplifying formalities in trade in goods within the Community, O.J., L 29, 21.03.1985, s. 1; Council Regulation (EEC) no. 679/85 of 16 February 1985 introducing a specimen declaration form to be used in trade in goods within the Community, O.J., L 79, 21.03.1985, s. 7; Council Regulation (EEC) no. 1900/85 of 8 July 1985 introducing Community export and import declaration form, O.J., L 179, 11.07.1985, s. 4; Commission Regulation (EEC) no. 2791/86 of 22 July 1986 amending Council Regulation (EEC) no. 679/85 as regards the specimen single document form, O.J., L 283, 15.09.1986, s. 1.

mach WE i poza WE, a także wprowadzono w miejsce „eksportu” pojęcie „dostawy” w handlu między państwami członkowskimi. Wydaje się jednak, że nie stanowiło to istotnego ułatwienia dla podmiotów wspólnotowych, gdyż pewne ujednolicenia dotyczące eksportu w ramach i poza UE obowiązywały już od końca lat 70. XX w.¹²

Dopiero Jednolity Akt Europejski zapewnił podstawę prawną do zniesienia barier fizycznych w przepływie towarów przez wprowadzenie art. 7a TWE,¹³ który stanowił, że „*Wspólnota podejmie odpowiednie środki w celu stopniowego ustanowienia rynku wewnętrznego do 31 grudnia 1992 r. [...] [który] obejmuje obszar bez granic wewnętrznych*”.¹⁴ Obecnie przepis ten w art. 26 TFUE mówi, że „*Unia przyjmuje środki w celu ustanowienia lub zapewnienia funkcjonowania rynku wewnętrznego [...]*”.¹⁵

Ostatecznie 1 stycznia 1993 r. zniesiono bariery fizyczne w handlu między państwami członkowskimi, to znaczy zaniechano tzw. uciążliwej kontroli na granicach,¹⁶ eliminując tym samym konieczność posiadania dokumentów związanych z przekraczaniem granicy.¹⁷ Celem tego działania było wyeliminowanie kolejek na granicach, co w praktyce w pełni osiągnięto. Czasami jednak, szczególnie w związku z istniejącymi limitami w przewozie towarów akcyzowych (alkoholu, papierosów), wrywkowe kontrole celne mogą odbywać się również wewnątrz państw. Należy podkreślić, że likwidacja odpraw celnych wewnątrz UE spowodowała, że dokumenty celne stały się zbędne, a informacje o obrotach handlowych pochodzą obecnie z deklaracji podatkowych

¹² Council Regulation (EEC) no. 2102/77 of 20 September 1977 introducing a Community export declaration form, O.J., L 246, 27.09.1977, s. 1.

¹³ Artykuł ten został wprowadzony do Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą na podstawie art. 13 Jednolitego Aktu Europejskiego, O.J., L 169, 29.06.1987.

¹⁴ Por.: Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, O.J., C 224, 31.08.1992, s. 6.

¹⁵ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.Urz. UE, C 83, 30.03.2010, s. 47.

¹⁶ Patrz szerzej: Commission of the European Communities, Abolition of Border Controls. Commission communication to the Council and to the Parliament, SEC(92)877 final, Brussels, 8.05.1992, Commission of the European Communities, Communication of the Commission to the Council and the European Parliament on the abolition of border controls on goods, capital and services, SEC(92)1085 final, Brussels, 17.06.1992.

¹⁷ W handlu z krajami trzecimi wprowadzono Jednolity Dokument Administracyjny – por.: Council Regulation (EEC) no. 717/91 of 21 March 1991 concerning the Single Administrative Document, O.J., L 78, 26.03.1991, s. 1, a następnie od 1.01.1994 r. na podstawie Rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z 12.10.1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny, O.J., L 302, 19.01.1992, s. 1.

przedstawianych przez handlowców sprzedających towary ostatecznym odbiorcom (w ramach tzw. Intrastatu¹⁸).

Eliminacja barier fiskalnych

Zniesienie kontroli celnej na granicach wspólnotowych miało również wpływ na funkcjonowanie systemów podatkowych państw członkowskich UE. Co prawda działania na rzecz harmonizacji tego obszaru były prowadzone już w latach 60.,¹⁹ jednak dopiero w 1977 r. przyjęto rozwiązania regulujące strukturę wspólnotowego systemu podatku VAT.²⁰ Przepisy te musiały ulec modyfikacjom w związku z usuwaniem barier fizycznych w ramach rynku wewnętrznego UE i wprowadzeniem tzw. transakcji wewnątrzspółnotowych. Uważano wówczas bowiem, że urzeczywistnienie rynku wewnętrznego wymaga likwidacji granic fiskalnych między państwami członkowskimi, a w konsekwencji należało znieść opodatkowanie przywozu i zwrot podatku od wywozu w handlu w ramach Unii. W efekcie wprowadzono zasadę, że w przypadku wymiany handlowej dokonywanej na terytorium Wspólnoty miejscem wewnątrzspółnotowego nabycia towarów, a więc pobierania i gromadzenia podatku VAT, jest miejsce zakończenia wysyłki lub transportu towarów do nabywcy.²¹

Dla uniknięcia zakłóceń wynikających ze zniesienia kontroli fiskalnej okazało się również konieczne zbliżenie stawek podatkowych. Co do za-

¹⁸ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 3330/91 z 7.11.1991 r. w sprawie danych statystycznych odnoszących się do handlu towarami między państwami członkowskimi, O.J., L 316, 16.11.1991, s. 1, oraz Rozporządzenie (WE) nr 638/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 31.03.2004 r. w sprawie danych statystycznych Wspólnoty odnoszących się do handlu towarami między państwami członkowskimi oraz uchylające Rozporządzenie Rady (EWG) nr 3330/91, O.J., L 102, 7.04.2004, s. 1.

¹⁹ Pierwsza Dyrektywa Rady z 11.04.1967 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich dotyczących podatków obrotowych, 67/227/EWG, O.J., P 71, 14.04.67, s. 1301. Druga Dyrektywa Rady z 11.04.1967 r. w sprawie harmonizacji przepisów państw członkowskich w zakresie podatków obrotowych – struktura i procedury wdrożenia wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, 67/228/EWG, O.J., P 71, 14.04.1967, s. 1303.

²⁰ Szósta Dyrektywa Rady z 17.05.1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednoliczona podstawa wymiaru podatku, 77/388/EWG, O.J., L 145, 13.06.1977, s. 1.

²¹ Dyrektywa Rady z 16.12.1991 r. uzupełniająca wspólny system podatku od wartości dodanej i zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG w celu zniesienia granic fiskalnych, O.J., L 376, 31.12.1991, s. 1; Dyrektywa Rady 92/111/EWG z 14.12.1992 r. zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG i wprowadzająca środki upraszczające w odniesieniu do podatku od wartości dodanej, O.J., L 384, 30.12.1992, s. 47 oraz Dyrektywa 2006/112/WE Rady z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 347, 11.12.2006, s. 1.

sady, od 1 stycznia 1993 r. państwa członkowskie mogą stosować stawki standardowe i zredukowane na poziomie nie niższym niż odpowiednio 15% i 5%.²² Mimo pewnego ujednoczenia systemu poboru podatku VAT, w praktyce stawki zdecydowanie różnią się w poszczególnych krajach UE, co oznacza niejednolite zasady podatkowe na terenie Unii (patrz: tabela 1.). Po pierwsze, kilka państw stosuje stawki superzredukowane (poniżej 5%) na wybrane towary, w stosunku do których powinna obowiązywać zredukowana stawka VAT. Po drugie, kilka krajów stosuje zredukowaną stawkę (tymczasową) zamiast standardowej. W obu przypadkach wynika to z konieczności osiągnięcia konsensusu przy wprowadzaniu zmian do dyrektywy VAT, do uchwalenia której wymagana jest jednomyślność. Taki system ułatwia niektórym państwom wymuszanie akceptacji dla wielu wyłączeń ze strony pozostałych krajów. Po trzecie, prawo unijne przewiduje możliwość (ale nie obowiązek) stosowania przez państwa członkowskie obniżonej stawki na grupy wybranych towarów i usług, w tym: środki spożywcze, dostawę wody, produkty farmaceutyczne, sprzęt medyczny, przewóz osób, druk książek, bilety wstępu na przedstawienia (do teatrów, cyrków), odbiór usług nadawczych radia i telewizji, świadczenie usług przez pisarzy i kompozytorów, sprzedaż, budowę i remont budynków mieszkalnych w ramach polityki społecznej, dostawę towarów i usług do produkcji rolnej, zakwaterowanie w hotelach, usługi restauracyjne i cateringowe, wstęp na imprezy sportowe, korzystanie z obiektów sportowych, dostawę towarów i usług dla organizacji społecznych, usługi pogrzebowe i kremacyjne, opiekę medyczną, oczyszczanie ulic.²³ W 2009 r., po kilku latach pilotażowego stosowania zredukowa-

²² Dyrektywa Rady 92/77/EWG z 19.10.1992 r. uzupełniająca wspólny system podatku od wartości dodanej i zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG (zbliżenie stawek VAT), O.J., L 316, 31.10.1992, s. 1; Dyrektywa Rady z 20.12.1996 r. zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w zakresie wysokości stawki podstawowej 96/95/WE, O.J., L 338, 28.12.1996; Dyrektywa Rady 1999/49/WE z 25.05.1999 r. zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, O.J., L 139, 2.06.1999, s. 27; Dyrektywa Rady z 19.01.2001 r. zmieniająca Dyrektywę (77/388/EWG) w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, w odniesieniu do okresu stosowania minimalnej standardowej stopy, 2001/4/WE, O.J., L 22, 24.01.2001, s. 17; Dyrektywa 2006/112/WE Rady z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 347, 11.12.2006, s. 1; Dyrektywa Rady 2009/47/WE z 5.05.2009 r. zmieniająca Dyrektywę 2006/112/WE Rady w zakresie stawek obniżonych podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 116, 9.05.2009, s. 18; Dyrektywa Rady 2010/88/UE z 7.12.2010 r. zmieniająca Dyrektywę 2006/112/WE dotyczącą wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w zakresie okresu obowiązywania minimalnej stawki podstawowej, Dz.Urz. UE, L 326, 10.12.2010, s. 1.

²³ Załącznik III do Dyrektywy 2006/112/WE Rady z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 347, 11.12.2006, s. 1.

nych stawek, do listy tej dodano również tzw. usługi pracochłonne (m.in. drobne naprawy rowerów, butów, odzieży, usługi pomocy domowej oraz fryzjerstwo).²⁴ Ponadto państwa członkowskie, które przystąpiły do UE w 2004 i 2007 r., uzyskały dodatkowe okresy przejściowe na stosowanie zazwyczaj niższych, niż wymagane dyrektywą, stawek podatku VAT.²⁵

Tabela 1. Wysokość stawek podatku VAT w państwach członkowskich UE (według stanu na 14 stycznia 2013 r.)

Państwo członkowskie	Stawka super-zredukowana	Stawka zredukowana	Stawka podstawowa	Stawka tymczasowa
Austria		10	20	12
Belgia	-	6/12	21	12
Bułgaria		9	20	
Cypr		5/8	18	
Czechy		15	21	
Dania			25	
Estonia		9	20	
Finlandia		10/14	24	
Francja	2,1	5,5/7	19,6	
Grecja		6,5/13	23	
Hiszpania	4	10	21	
Holandia		6	21	
Irlandia	4,8	9/13,5	23	13,5
Litwa		5/9	21	
Luksemburg	3	6/12	15	12

²⁴ Dyrektywa Rady 1999/85/WE z 22.10.1999 r. zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG w odniesieniu do możliwości zastosowania na zasadzie eksperymentu obniżonej stawki podatku VAT od usług pracochłonnych, O.J., L 277, 28.10.1999, s. 34; Dyrektywa Rady 2002/93/WE z 3.12.2002 r. zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG w odniesieniu do możliwości zastosowania na zasadzie eksperymentu obniżonej stawki podatku VAT od usług pracochłonnych, O.J., L 331, 7.12.2002, s. 27; Dyrektywa Rady 2004/15/WE z 10.02.2004 r. zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG w odniesieniu do możliwości zastosowania na zasadzie eksperymentu obniżonej stawki podatku VAT od usług pracochłonnych, O.J., L 52, 21.02.2004, s. 61; Dyrektywa Rady 2006/18/WE z 14.02.2006 r. zmieniająca Dyrektywę 77/388/EWG w odniesieniu do możliwości zastosowania na zasadzie eksperymentu obniżonej stawki podatku VAT od usług pracochłonnych, Dz.Urz. UE, L 51, 22.02.2006, s. 12 oraz Załącznik IV do Dyrektywy 2006/112/WE Rady z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 347, 11.12.2006, s. 1.

²⁵ Por.: Rozdział 5 Dyrektywy 2006/112/WE Rady z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. L 347, 11.12.2006 oraz Dyrektywa Rady 2007/75/WE z 20.12.2007 r. zmieniająca Dyrektywę 2006/112/WE w odniesieniu do niektórych przepisów tymczasowych dotyczących stawek podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 346, 29.12.2007.

Państwo członkowskie	Stawka super-zredukowana	Stawka zredukowana	Stawka podstawowa	Stawka tymczasowa
Łotwa		12	21	
Malta		5/7	18	
Niemcy		7	19	
Polska		5/8	23	
Portugalia		6/13	23	13
Rumunia		5/9	24	
Słowacja		10	20	
Słowenia		8,5	20	
Szwecja		6/12	25	
Węgry		5/18	27	
Zjed. Królestwo		5	20	
Włochy	4	10	21	

Źródło: European Commission, Taxation and Customs Union, VAT Rates Applied in the Member States of the European Union, taxud.c.1(2013)69198 – EN.

W związku z tym, że legislacja na podstawie dyrektywy²⁶ pozwalała na różną interpretację niektórych jej przepisów, uzgodniono rozporzą-

²⁶ Dyrektywa 2006/112/WE Rady z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 347, 11.12.2006, zmieniona Dyrektywą Rady 2006/138/WE z 19.12.2006 r. zmieniającą Dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej mającego zastosowanie do usług nadawczych radiowych i telewizyjnych oraz niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną, Dz.Urz. UE, L 384, 29.12.2006, Dyrektywą Rady 2008/8/WE z 12.02.2008 r. zmieniającą Dyrektywę 2006/112/WE w odniesieniu do miejsca świadczenia usług, Dz.Urz. UE, L 44, 20.02.2008, s. 11, Dyrektywą Rady 2008/9/WE z 12.02.2008 r. określającą szczególne zasady zwrotu podatku od wartości dodanej, przewidzianego w Dyrektywie 2006/112/WE, podatnikom niemającym siedziby w państwie członkowskim zwrotu, lecz mającym siedzibę w innym państwie członkowskim, Dz.Urz. UE, L 44, 20.02.2008, s. 23, Dyrektywą Rady 2008/117/WE z 16.12.2008 r. zmieniającą Dyrektywę 2006/112/WE Rady w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w celu zwalczania uchylania się od opodatkowania w związku z transakcjami wewnątrzspółnotowymi, Dz.Urz. UE, L 14, 20.01.2009, s. 7, Dyrektywą Rady 2009/69/WE z 25.06.2009 r. zmieniającą Dyrektywę 2006/112/WE Rady w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w odniesieniu do uchylania się od opodatkowania związanego z importem, Dz.Urz. UE, L 175, 4.07.2009, s. 12, Dyrektywą Rady 2009/162/UE z 22.12.2009 r. zmieniającą niektóre przepisy Dyrektywy 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 10, 15.01.2010, s. 14, Dyrektywą Rady 2010/23/UE z 16.03.2010 r. zmieniającą Dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w zakresie fakturowania i tymczasowego stosowania mechanizmu odwrotnego obciążenia w związku z dostawami niektórych usług podatnych na oszustwa, Dz.Urz. UE, L 72, 20.03.2010, s. 1, Dyrektywą Rady 2010/45/UE z 13.07.2010 r. zmieniającą Dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w odniesieniu do przepisów dotyczących fakturowania, Dz.Urz. UE, L 189, 22.07.2010, s. 1.

dzenie wykonawcze w celu zagwarantowania stosowania przepisów w większym stopniu zgodnie z celem rynku wewnętrznego.²⁷

Eliminacja kontroli fiskalnej na granicach z 1 stycznia 1993 r. doprowadziła również do wprowadzenia istotnych zmian w legislacji unijnej dotyczącej podatku akcyzowego. Ustanowienie i funkcjonowanie rynku wewnętrznego wymagało swobodnego przepływu wszystkich towarów, również objętych podatkiem akcyzowym, które podzielono na trzy grupy: oleje mineralne,²⁸ alkohole i napoje alkoholowe²⁹ oraz wyroby tytoniowe.³⁰ Wprowadzono także wspólne przepisy dotyczące funkcjonowania składów akcyzowych i obowiązku podatkowego. Co do zasady podatek akcyzowy staje się wymagalny w momencie dopuszczenia do

²⁷ Rozporządzenie wykonawcze Rady (UE) nr 282/2011 z 15.03.2011 r. ustanawiające środki wykonawcze do Dyrektywy 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE, L 77, 23.03.2011.

²⁸ Council directive 92/81/EEC of 19 October 1992 on the harmonization of the structures of excise duties on mineral oils, O.J., L 316, 31.10.1992, s. 12, Council directive 92/82/EEC of 19 October 1992 on the approximation of the rates of excise duties on mineral oils, O.J. L 316, 31.10.1992, s. 19, zmienione Dyrektywą Rady 2003/96/WE z 27.10.2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej, O.J., L 283, 31.10.2003, s. 51.

²⁹ Dyrektywa Rady 92/83/EWG z 19.10.1992 r. w sprawie harmonizacji struktury podatków akcyzowych od alkoholu i napojów alkoholowych, O.J., L 316, 31.10.1992, s. 21; Dyrektywa Rady 92/84/EWG z 19.10.1992 r. w sprawie zbliżenia stawek podatku akcyzowego dla alkoholu i napojów alkoholowych, O.J., L 316, 31.10.1992, s. 29; decyzja Rady (2007/659/WE) z 9.10.2007 r. upoważniająca Francję do stosowania obniżonej stawki podatku akcyzowego na rum „tradycyjny” produkowany we francuskich departamentach zamorskich i uchylająca decyzję 2002/166/WE, Dz.Urz. UE, L 270, 13.10.2007, s. 12; decyzja Rady (2009/417/WE) z 3.06.2008 r. upoważniająca Portugalię do stosowania obniżonej stawki podatku akcyzowego w odniesieniu do piwa produkowanego na terenie autonomicznego regionu Madera, Dz.Urz. UE, L 147, 6.06.2008, s. 61; decyzja Rady (2009/831/WE) z 10.11.2009 r. zezwalająca Portugalii na stosowanie obniżonej stawki akcyzy w autonomicznym regionie Madery na lokalnie produkowane i spożywane likiery i rum oraz w autonomicznym regionie Azorów na lokalnie produkowane i spożywane likiery i okowitę, Dz.Urz. UE, L 297, 13.11.2009, s. 9.

³⁰ Dyrektywa Rady 92/79/EWG z 19.10.1992 r. w sprawie zbliżenia podatków od papierosów, O.J., L 316, 31.10.1992, s. 8; Dyrektywa Rady 92/80/EWG z 19.10.1992 r. w sprawie zbliżenia podatków od wyrobów tytoniowych innych niż papierosy, O.J., L 316, 31.10.1992, s. 10; Dyrektywa Rady 95/59/WE z 27.11.1995 r. w sprawie podatków innych niż podatki obrotowe, wpływające na spożycie wyrobów tytoniowych, O.J., L 291, 6.12.1995, s. 40, zmieniona Dyrektywą Rady 2011/64/UE z 21.06.2011 r. w sprawie struktury oraz stawek akcyzy stosowanych do wyrobów tytoniowych, Dz.Urz. UE, L 176, 5.07.2011, s. 24.

konsumpcji, tj. dostawy towaru lub usługi do odbiorcy w państwie członkowskim.³¹

Mimo harmonizacji zasad poboru, tego podatku nie udało się ujednoczyć, jedynie w pewnym stopniu zbliżyć poziom stawek akcyzowych na alkohole i wyroby tytoniowe w UE, co skutkuje różnicami w cenach tych towarów, a w efekcie prowadzi do turystyki handlowej między państwami członkowskimi. Nie należy jednak oceniać tego zjawiska negatywnie, gdyż w ten sposób urzeczywistnia się prawdziwie swobodny przepływ towarów oraz osób poszukujących dóbr na możliwie najlepszych warunkach.

Jeśli chodzi o paliwa i energię, warto zauważyć, że ostatnio pojawiły się propozycje³² podwyższenia stawek akcyzowych, co wpisuje się w ogólnoeuropejską strategię ograniczenia zużycia energii i szczególnego opodatkowania energii pochodzącej z nieodnawialnych źródeł, czy też do wytworzenia której wykorzystuje się paliwa emitujące relatywnie więcej gazów cieplarnianych. Podwyższanie tego rodzaju podatków może m.in. zmniejszyć konkurencyjność produktów pochodzących z państw w większym stopniu wykorzystujących energię wysokoemisyjną (np. krajów Europy Środkowej i Wschodniej) na rynku wewnętrznym UE.

Eliminacja barier technicznych

Istotną barierę utrudniającą przepływ towarów na świecie, m.in. w ramach unii celnej WE, stanowiły także różne wymagania techniczne w państwach członkowskich UE. W celu ograniczenia kosztów uzyskiwania certyfikatów na sprzedaż towarów na różnych rynkach zdecydowano się w latach 70. XX w. dokonać ujednoczenia wymogów technicznych (w tym norm) stawianych produktom wprowadzanym do obrotu we wszystkich państwach członkowskich EWG (dzisiaj nazywane jest to „starym” podejściem do harmonizacji technicznej). Dzięki temu przedsiębiorcy wspólnotowi, jak również dostawcy spoza EWG,

³¹ Dyrektywa Rady 92/12/EWG z 25.02.1992 r. w sprawie ogólnych warunków dotyczących wyrobów objętych podatkiem akcyzowym, ich przechowywania, przepływu oraz kontrolowania, O.J., L 76, 23.03.1992, s. 1; Dyrektywa Rady 2008/118/WE z 16.12.2008 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących podatku akcyzowego, uchylająca Dyrektywę 92/12/EWG, Dz.Urz. UE, L 9, 14.01.2009, s. 12.

³² Wniosek dyrektywy Rady zmieniającej Dyrektywę 2003/96/WE w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej, Bruksela, 13.04.2011, KOM(2011) 0169 wersja ostateczna.

mieli pewność, że oferowane przez nich towary, zgodne z ujednoczonymi normami, można wprowadzać do obrotu we wszystkich państwach członkowskich. Należy jednak zauważyć, że ujednoczenie norm stanowiło ograniczenie dla innowacyjnych przedsiębiorców. Pewnym rozwiązaniem tego problemu stało się orzeczenie dotyczące *Cassis de Dijon*,³³ w którym ETS uznał, że towar dopuszczony do obrotu w jednym państwie członkowskim powinien być dopuszczony do obrotu w każdym innym.

Problem wymogów technicznych był na tyle istotny, że sprawą zajęli się politycy. Podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Dublinie 3–4 grudnia 1984 r. wskazano, że Rada powinna podjąć niezbędne kroki w celu budowy rynku wewnętrznego, włączając w to implementację norm europejskich.³⁴ W połowie lat 80., w związku z koniecznością uelastycznienia systemu, zapadła decyzja o wprowadzeniu tzw. nowego podejścia do harmonizacji technicznej.³⁵ W jego ramach zastrzeżono, że główny, najważniejszy akt prawny to dyrektywa nowego podejścia, której celem jest harmonizacja, a więc wyeliminowanie znaczących różnic, utrudniających wprowadzanie towaru do obrotu, a nie wdrażanie jednolitych wymagań. Nowa technika i strategia regulacyjna wprowadziła zasadę, według której harmonizacja została ograniczona do podstawowych wymagań, które musi spełnić wyrób wprowadzony na rynek unijny, jeśli ma korzystać ze swobodnego przepływu towarów. Oprócz powyższych zasad pod koniec lat 80. XX w. wprowadzono tzw. globalne podejście, określające wytyczne polityki unijnej w sprawie oceny zgodności oraz procedur wprowadzania towarów na rynek.³⁶ Uzupełnieniem

³³ Judgment of the Court of 20 February 1979, *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, Case 120/78.

³⁴ Session of the European Council, Dublin, 3 and 4 December 1984 w: *Conclusions of the Sessions of the European Council (1975–1990)*, dostęp online: *Archive of European Integration*, University of Pittsburgh, <http://aei.pii.edu>.

³⁵ Council Resolution of 7 May 1985 on a new approach to harmonization and standards, O.J. C 136, 4.06.1985, s. 1.

³⁶ Council Resolution of 21 December 1989 on a global approach to conformity assessment, O.J., C 10, 16.01.1990, s. 1. Council decision of 13 December 1990 concerning the modules for the various phases of the conformity assessment procedures which are intended to be used in the technical harmonization directives, 90/683, O.J., L 380, 31.12.1990, s. 13. Decyzja Rady z 22.07.1993 r. dotycząca modułów stosowanych w różnych fazach procedur oceny zgodności oraz zasad umieszczania i używania oznakowania zgodności CE, które mają być stosowane w dyrektywach harmonizacji technicznej, 93/465/EWG, O.J., L 220, 30.08.1993, s. 23. Obecnie system ten podlega zmianie w oparciu o Decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady nr 768/2008/WE z 9.07.2008 r. w sprawie wspólnych ram dotyczących wprowadzania produktów do obrotu, uchylającą decyzję Rady 93/465/EWG, Dz.Urz. UE, L 218, 13.08.2008, s. 82.

tego systemu były akty prawne dotyczące ogólnego bezpieczeństwa produktów³⁷ oraz w sprawie odpowiedzialności podmiotów wprowadzających na rynek produkty wadliwe.³⁸ Ponadto ujednoczono praktyki związane z wyznaczaniem i powoływaniem w państwach członkowskich jednostek uczestniczących w procesie oceny zgodności, organizowaniu nadzoru rynku,³⁹ a także wymianie informacji między właściwymi organami.⁴⁰ Wymieniony zestaw aktów prawnych, który powstawał na przełomie lat 80. i 90. XX w., funkcjonował z powodzeniem do 2008 r., kiedy w ramach tzw. nowych ram legislacyjnych wprowadzono zmiany porządkujące dotychczasowe przepisy. W skład tego pakietu weszły: Rozporządzenie ustanawiające wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku⁴¹ oraz Rozporządzenie ustanawiające procedury dotyczące stosowania niektórych krajowych przepisów technicznych.⁴² W pierwszym przypadku chodzi o zagwarantowanie możliwie wysokiego poziomu nadzoru rynku w celu spełniania wymagań dotyczących ochrony interesów publicznych, takich jak zdrowie i bezpieczeństwo, ochrona konsumentów oraz środowiska. Drugi z wymienionych aktów prawnych

³⁷ Council Directive 92/59/EEC of 29 June 1992 on general product safety, O.J., L 228, 11.08.1992, s. 24, zmieniona Dyrektywą 2001/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 3.12.2001 r. w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów, O.J., L 11, 3.12.2002, s. 4.

³⁸ Dyrektywa Rady z 25.07.1985 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe, 85/374/EWG, O.J., L 210, 7.08.1985, s. 29, zmieniona Dyrektywą 1999/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 10.05.1999 r., zmieniającą Dyrektywę Rady 85/374/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe, O.J., L 141, 4.06.1999, s. 20.

³⁹ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 339/93 z 8.02.1993 r. w sprawie kontroli zgodności z przepisami w sprawie bezpieczeństwa produktów przywożonych z państw trzecich, O.J., L 40, 17.02.1992, s. 1.

⁴⁰ Decyzja nr 3052/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.12.1995 r. ustanawiająca procedurę wymiany informacji w sprawie krajowych środków wprowadzających odstępstwa od zasady swobodnego przepływu towarów we Wspólnocie, O.J., L 321, 30.12.1995, s. 1.

⁴¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z 9.07.2008 r. ustanawiające wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające Rozporządzenie (EWG) nr 339/93, Dz.Urz. UE, L 218, 13.08.2008, s. 30.

⁴² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 764/2008 z 9.07.2008 r. ustanawiające procedury dotyczące stosowania niektórych krajowych przepisów technicznych do produktów wprowadzonych legalnie do obrotu w innym państwie członkowskim oraz uchylające Decyzję nr 3052/95/WE, Dz.Urz. UE, L 218, 13.08.2008, s. 21.

Tabela 2. Lista aktów prawnych nowego lub globalnego podejścia wraz z nowelizacjami, zmianami i nowymi aktami prawnymi

	Pierwotny tytuł aktu prawnego	1985	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Dyrektywy nowego podejścia wymagające oznakowania CE	1. Dyrektywa Rady z 19.02.1973 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do wyposażenia elektrycznego przewidzianego do stosowania w niektórych granicach napięcia	73/23 /EWG						93/68 /EWG
	2. Dyrektywa Rady z 25.06.1987 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do prostych zbiorników ciśnieniowych	87/404 /EWG			90/488 /EWG			93/68 /EWG
	3. Dyrektywa Rady z 3.05.1988 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, dotyczących bezpieczeństwa zabawek		88/378 /EWG					93/68 /EWG
	4. Dyrektywa Rady z 21.12.1988 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, odnoszących się do wyrobów budowlanych			89/106 /EWG				93/68 /EWG
	5. Dyrektywa Rady z 3.05.1989 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do kompatybilności elektromagnetycznej			89/336 /EWG		91/263 /EWG	92/31 /EWG	93/68 /EWG
	6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.06.1989 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do maszyn			89/392 /EEC		91/368 /EWG	93/44 /EEC	93/68 /EWG
	7. Sprostowanie do dyrektywy Rady z 21.12.1989 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do wyposażenia ochrony osobistej			89/686 /EWG			93/95 /EWG	93/68 /EWG
	8. Dyrektywa Rady z 20.06.1990 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do wyrobów medycznych aktywnego osadzania				90/385 /EWG		93/42 /EWG	93/68 /EWG
	9. Dyrektywa Rady z 20.06.1990 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do wag nieautomatycznych				90/384 /EWG			
	10. Dyrektywa Rady z 21.05.1992 r. w sprawie wymogów sprawności dla nowych kotłów wody grzejącej opalanych paliwem płynnym lub gazowym						92/42 /EWG	93/68 /EWG
	11. Dyrektywa Rady z 5.04.1993 r. w sprawie harmonizacji przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu i kontroli materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego							93/15 /EWG
	12. Dyrektywa Rady z 14.06.1993 r. dotycząca wyrobów medycznych							93/42 /EWG
	13. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 23.03.1994 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, dotyczących urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem							
	14. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 16.06.1994 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, odnoszących się do reakcyjnych jednostek pływających							
	15. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.06.1995 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, dotyczących dźwigów							
	16. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.05.1997 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, dotyczących urządzeń ciśnieniowych							
	17. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 27.10.1998 r. w sprawie wyrobów medycznych używanych do diagnozy <i>in vitro</i>							
	18. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 9.03.1999 r. w sprawie urządzeń radiowych i końcowych urządzeń telekomunikacyjnych oraz wzajemnego uznawania ich zgodności							
	19. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 20.03.2000 r. odnosząca się do urządzeń kolei linowych przeznaczonych do przewozu osób							
	20. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 31.03.2004 r. w sprawie przyrządów pomiarowych							
	21. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 30.11.2009 r. odnosząca się do urządzeń spalających paliwa gazowe							
	22. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 23.05.2007 r. w sprawie wprowadzania do obrotu wyrobów pirotechnicznych							
Dyrektywy bazujące na zasadach nowego podejścia lub globalnego podejścia, nieprzewidywane oznakowania CE	1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 20.12.1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych							
	2. Dyrektywa Rady z 20.12.1996 r. w sprawie wyposażenia statków							
	3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/57/WE z 17.06.2008 r. w sprawie interoperacyjności systemu kolei we Wspólnocie							
Dyrektywy bazujące na niektórych zasadach nowego podejścia i globalnego podejścia	1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 8.05.2000 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do emisji hałasu do środowiska przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń							
	2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 18.09.2000 r. w sprawie wymogów efektywności energetycznej stateczników do oświetlenia fluorescencyjnego							

1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
												2006/95 /WE					
															2009 /105/WE		
														2008 /112/WE	2009/48 /WE		
																	R 305 /2011
										2004 /108/WE							
				98/37 /WE								2006/42 /WE					
		96/58 /WE											2007/47 /WE				
															2009/23 /WE		
										2004/8 /WE	2005/32 /WE			2008/28 /WE			
				98/79 /WE		2000 /70/WE	2001 /104/WE						2007/47 /WE				
94/9 /WE																	
94/25 /WE									2003/44 /WE								
	95/16 /WE											2006/42 /WE					
			97/23 /WE														
				98/79 /WE													2011 /100/UE
					1999/5 /WE												
						2000/9 /WE											
										2004/22 /WE					2009 /137/WE		
															2009 /142/WE		
													2007/23 /WE				
94/62 /WE										2004/12 /WE	2005/20 /WE						
		96/98 /WE		98/85 /WE			2001/53 /EC	2002/75 /WE						2008/67 /WE		2010/68 /UE	2011/75 /UE
														2008/57 /WE	2009 /131/WE		2011/18 /UE
						2000/14 /WE						2005/88 /WE					
						2000/55 /WE						2005/32 /WE		2008/28 /WE	R 245 /2009	R 347 /2010	

Źródło: opracowanie własne.

wprowadził zasady i procedury, których właściwe organy państw członkowskich muszą przestrzegać przy podejmowaniu decyzji mogących utrudnić swobodny przepływ towarów. Nie zmieniano w nich zatem kluczowych zasad, lecz najczęściej dokonywano kodyfikacji i uporządkowania dotychczasowych praktyk niektórych krajów unijnych.

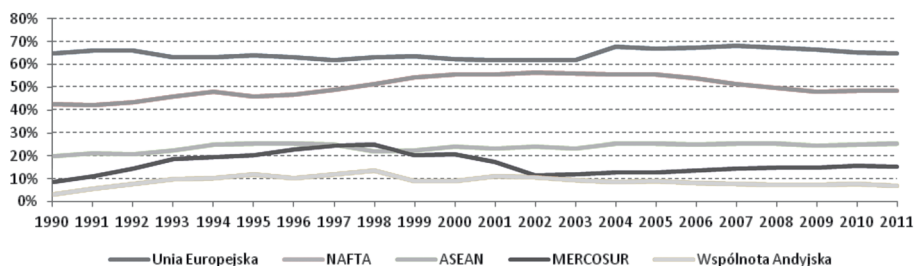
Konsekwencją wprowadzenia nowego podejścia do harmonizacji technicznej było rozluźnienie gorsetu legislacyjnego, krępującego innowacyjność przede wszystkim przedsiębiorców europejskich. W okresie szybkich zmian technologicznych wprowadzanie do legislacji wiążących i obligatoryjnych specyfikacji technicznych powodowało opóźnienia we wdrażaniu nowoczesnych rozwiązań w oferowanych wyrobach. Właśnie dzięki elastyczności obecnie obowiązującej legislacji nie istnieje potrzeba częstego jej zmieniania w związku z wprowadzaniem nowych rozwiązań technicznych. Wszelkie nowelizacje wynikają najczęściej ze zidentyfikowania nowych zagrożeń dla konsumentów. Obecny system pozwala oczywiście łatwiej wchodzić na rynek unijny przedsiębiorcom spoza UE, pod warunkiem spełnienia przez ich wyroby podstawowych wymagań zawartych w odpowiednich dyrektywach. Oznacza to dla zewnętrznych podmiotów ograniczenie kosztów, gdyż nie muszą dostosowywać i badać swoich wyrobów pod kątem zgodności z 27 różnymi reżimami prawnymi, lecz ze zharmonizowanym systemem prawa UE. W długim okresie powoduje to jednak, że zwiększona konkurencja zewnętrzna, przy relatywnie niewielkich cłach na produkty przemysłowe w eksporcie na rynek unijny, wymusza szybsze zmiany i wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań przez podmioty europejskie.

Efekty handlowe swobodnego przepływu towarów

Rynek wewnętrzny UE na tle wybranych ugrupowań integracyjnych i partnerów gospodarczych

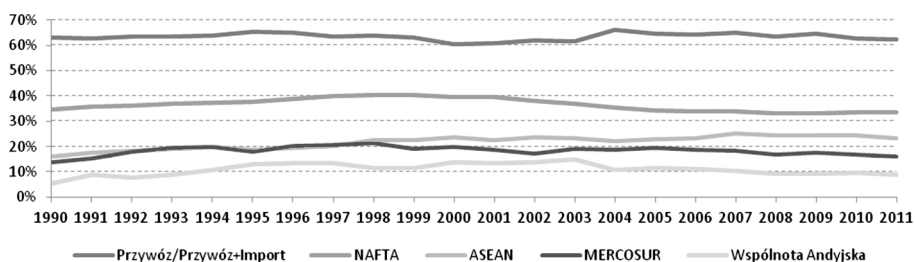
Istotę obrotów towarowych w ramach rynku wewnętrznego można ocenić, porównując ich udział w globalnym (obejmującym handel wewnętrzny i zewnętrzny UE) imporcie i eksporcie Unii z sytuacją w ważniejszych ugrupowaniach integracyjnych. W latach 1990–2012 sprzedaż na rynku wewnętrznym UE kształtowała się na poziomie 63–67% ogólnego eksportu i 60–65% ogólnego importu państw członkowskich. W porównaniu z wynikami innych ugrupowań, tj. NAFTA, ASEAN, MERCOSUR i Wspólnoty Andyjskiej, wskaźnik ten jest najwyższy (patrz: wykresy 1. i 2.).

Wykres 1. Udział sprzedaży wewnątrz ugrupowań integracyjnych w globalnym eksporcie państw do nich należących w latach 1990–2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie WTO International Trade Statistics 2000–2012, <http://www.wto.org/statistics> [dostęp 20.03.2013].

Wykres 2. Udział przywozu wewnątrz ugrupowań integracyjnych w globalnym imporcie państw do nich należących w latach 1990–2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie WTO International Trade Statistics 2000–2012, <http://www.wto.org/statistics> [dostęp 20.03.2013].

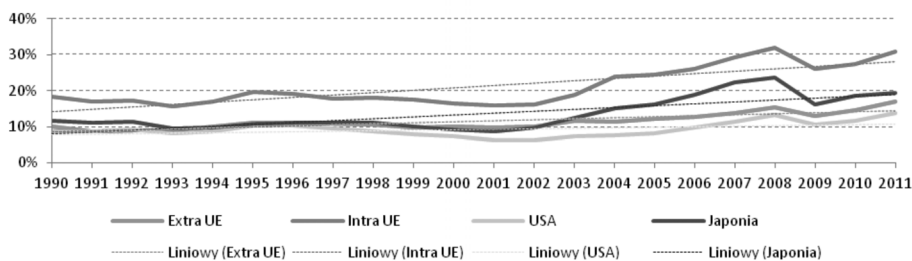
Obroty wewnętrzne Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu uplasowały się na drugiej pozycji w tym zestawieniu i stanowią około 45–50% eksportu państw NAFTA oraz zaledwie 35–40% ich globalnego importu. W przypadku pozostałych ugrupowań udziały obrotów wewnętrznych stanowią średnio od kilku we Wspólnocie Andyjskiej do około 20% w przypadku ASEAN i MERCOSUR obrotów zagranicznych ich państw członkowskich. Świadczy to zatem, że integracja w ramach UE jest na tyle zaawansowana, iż doprowadziła do relatywnie istotnego udziału rynku wewnętrznego w obrotach państw unijnych.

W omawianym okresie w ramach rynku wewnętrznego UE tworzona była jednocześnie unia gospodarcza i walutowa, której wspólna waluta również przyczynić się mogła do znaczącego rozwoju handlu wewnątrzunijnego.⁴³ W celu zweryfikowania oddziaływania różnych czynników na rozwój handlu wewnątrz UE warto odnieść te obroty do globalnego importu i eksportu realizowanego przez wszystkie kraje członkowskie.

Wymiana handlowa w stosunku do PKB

O istotności handlu w ramach UE może świadczyć odniesienie jego wartości oraz handlu zewnętrznego UE, USA i Japonii do produktu krajowego brutto (patrz: wykresy 3. i 4.). Na początku badanego okresu, jeszcze przed formalnym utworzeniem rynku wewnętrznego UE w 1993 r., wartość obrotów wewnątrzunijnych oscylowała w granicach 16–17% PKB UE. W tym samym okresie wartość handlu zewnętrznego UE (zarówno eksportu, jak i importu) nie przekraczała 11% PKB. Jeśli chodzi o USA, to eksport szacować można na 7–9% PKB przy wskaźniku dla importu nieco wyższym – o 2 punkty procentowe. Wartość japońskiego eksportu nie przekraczała natomiast 12% PKB, a importu 10%.

Wykres 3. Wartość sprzedaży w ramach UE oraz eksportu UE, USA i Japonii jako % produktu krajowego brutto w latach 1990–2011

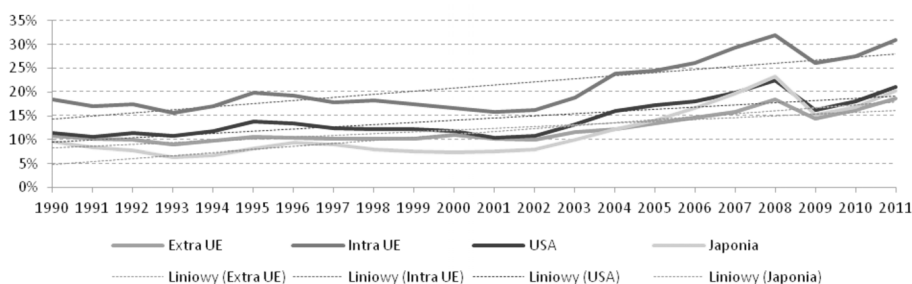
Źródło: opracowanie własne na podstawie WTO International Trade Statistics 2000–2012, <http://www.wto.org/statistics> [dostęp 20.03.2013].

W kolejnych latach można zaobserwować we wszystkich badanych przypadkach mniej więcej w tych samych okresach dobrej koniunktury

⁴³ A.K. Rose, *One Money, One Market: Estimating the Effects of Common Currencies on Trade*, NBER Working Paper Series, Working Paper 7432, December 1999, <http://www.nber.org/papers/w7432.pdf> [dostęp 20.03.2013].

światowej – znaczący wzrost, a dekonjunkury – spadki. Jednakże generalny trend wzrostowy odnotowano zarówno w przypadku handlu wewnętrznego, jak i zewnętrznego UE, USA i Japonii. W 2010 r. udział wartości obrotów na rynku wewnętrznym (a więc sprzedaży wewnątrz-wspólnotowej) w stosunku do PKB osiągnął 27,5%, podczas gdy import i eksport USA, Japonii i UE (na zewnątrz) odpowiednio: 18–11%, 16–18% i 16–14%. Rola rynku wewnętrznego w tworzeniu PKB, mimo spadku w okresie kryzysu, znacząco wzrasta na przestrzeni lat. Z pewnością silny wpływ na taką sytuację miało rozszerzenie o względnie zintegrowane, w zakresie wymiany handlowej z UE, państwa Europy Środkowej i Wschodniej.

Wykres 4. Wartość przywozu w ramach UE oraz importu UE, USA i Japonii jako % produktu krajowego brutto w latach 1990–2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie WTO International Trade Statistics 2000–2012, <http://www.wto.org/statistics> [dostęp 20.03.2013].

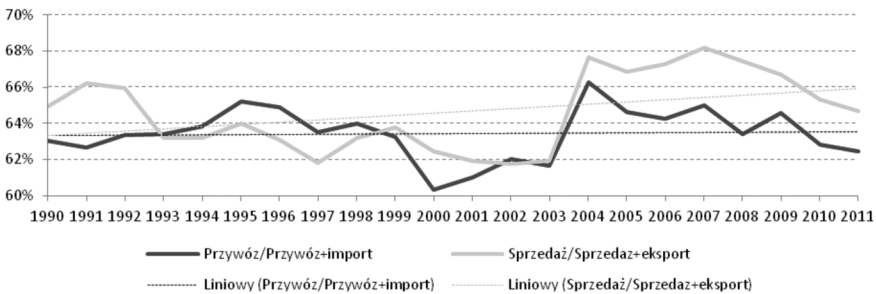
Handel w ramach rynku wewnętrznego w relacji do handlu zewnętrznego UE

Przedstawione wcześniej zmiany prawne, zarówno w odniesieniu do eliminowania barier fizycznych, jak i technicznych czy fiskalnych, miały na celu zapewnienie swobodnego przepływu towarów na rynku wewnętrznym UE. Można było zatem oczekiwać, że ekonomicznym wymiarem tej swobody będzie znaczące zwiększenie wymiany handlowej w obrębie ugrupowania.

W początkowych latach badanego okresu, tj. od 1990 do 1992 r., udział wartości obrotów wewnątrzunijnych kształtował się na poziomie około 65% globalnego importu państw UE oraz 64,9–66,2% ogólnego eksportu (patrz: wykres 5.). Oznaczało to, że przedsiębiorcy unijni, jeszcze przed formalnym zniesieniem wszystkich barier w przepływie towa-

rów, znacznie bardziej cenili sobie sprzedaż w państwach UE niż poza Wspólnotą. W pierwszych latach po zniesieniu kontroli celnych i fiskalnych na wewnętrznych granicach państw członkowskich (do 1996 r.) nastąpił wyraźny (o 2–3 punkty procentowe) wzrost udziału przywozu wewnątrzunijnego w stosunku do globalnego importu UE. Oznaczało to, że przedsiębiorcy z UE bardziej intensywnie zaczęli handlować w jej obrębie.

Wykres 5. Udział obrotów towarami w ramach rynku wewnętrznego UE w ogólnym imporcie i eksporcie państw członkowskich UE w latach 1990–2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie WTO International Trade Statistics 2000–2012, <http://www.wto.org/statistics> [dostęp 20.03.2013].

Jednakże kolejne lata, aż do rozszerzenia w 2004 r., to znaczący spadek udziału obrotów na rynku wewnętrznym UE w stosunku do ogólnego importu i eksportu. Niewątpliwie na taki stan miała wpływ postępująca globalizacja, przenoszenie produkcji unijnej do krajów o niższych kosztach wytwarzania. Głównymi kierunkami wymiany handlowej zaczęły być bowiem państwa Europy Środkowej i Wschodniej, które zbliżyły swoją legislację do *acquis* i liberalizowały stopniowo dostęp do swoich rynków na podstawie Układów Europejskich. Ponadto rosła atrakcyjność krajów Dalekiego Wschodu, szczególnie po przystąpieniu Chin do WTO w 2001 r.⁴⁴ Przyjmowanie kolejnych dyrektyw regulujących wprowadzanie towarów przemysłowych na rynek sprawiało, że spełnienie zawartych w nich wymogów dawało dostęp do całego rynku ówczesnej UE-15. Dotyczyło to jednak zarówno producentów z państw członkowskich, jak i spoza UE.

⁴⁴ Accession of the People's Republic of China, Decision of 10 November 2001, WT/L/432, 23 November 2001.

Dopiero rozszerzenie UE-15 do UE-25 przyniosło widoczne zwiększenie udziału obrotów towarami wewnątrz UE w stosunku do globalnego importu i eksportu państw członkowskich (importu z 61,7% w 2003 r. do 66,3% w 2004 r., eksportu z 61,9% do 67,7%). Wzrost odnotowany został również w 2007 r., kiedy Bułgaria i Rumunia przystąpiły do UE. Należy podkreślić, że zarówno w 2004, jak i w 2007 r. do UE przystępowały kraje, z którymi w ostatnim okresie państwa UE-15 prowadziły ożywioną wymianę handlową. W wielu przypadkach handel UE stanowił dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej około 65–75% ich globalnego handlu ze światem, akcesja spowodowała zatem „odrobienie” spadków z lat poprzednich.

Niepokojącym zjawiskiem jest zmniejszanie się udziału obrotów wewnątrzunijnych w imporcie i eksporcie państw członkowskich w ostatnich latach, szczególnie od kryzysu gospodarczego 2008–2010. Ze zrozumiałych względów wartość handlu mogła wtedy nieco zmaleć, ale właśnie rynek wewnętrzny powinien być panaceum w okresie dekonjunktury, co nie miało miejsca.⁴⁵

Wymiana handlowa w stosunku do globalnego handlu na świecie

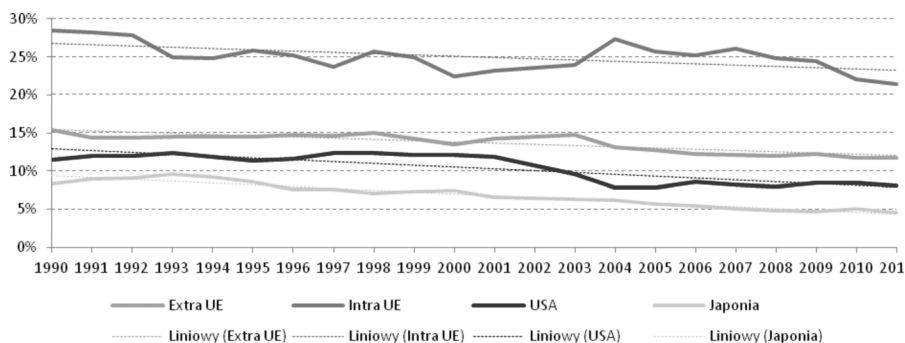
Oceniając wielkość i znaczenie handlu w ramach rynku wewnętrznego UE w latach 1990–2010, warto też porównać go, odnosząc wszystkie dane do globalnego eksportu światowego, z eksportem zewnętrznym UE, a także z zagraniczną sprzedażą USA i Japonii (patrz: wykres 6.). Według dostępnych danych sprzedaż wewnątrzunijna to około 24–25% światowego eksportu towarów. Oczywiście wskaźnik ten wzrastał w poszczególnych latach w okresie koniunktury (w 1995 i 1998 r.) oraz tuż przed akcesją do UE nowych państw z Europy Środkowej i Wschodniej. Ale nawet w 2004 r., kiedy udział ten wyniósł 27,4%, nie osiągnął on poziomu dla UE-12 z 1990 r. (28,5%). Taką samą tendencję można jednak odnotować w eksporcie całej UE, USA czy Japonii. W wymienionych przypadkach ich udziały w eksporcie światowym maleją na rzecz Chin, Rosji, Brazylii i państw Bliskiego Wschodu oraz niektórych państw afrykańskich.

Do podobnych wniosków można dojść, analizując stosunek obrotu na rynku wewnętrznym do PKB unijnego i porównując ten wynik z wynikami importu całej UE jako światowego partnera handlowego, a także importu USA i Japonii (patrz: wykres 7.). Tu tendencje spadkowe są

⁴⁵ Por.: A.A. Ambroziak, *Strategy for the Re-launching of the EU Internal Market in Response to the Economic Crisis, 2008–2010*, „Yearbook of Polish European Studies”, vol. 14/2011, Centre for Europe, University of Warsaw, Warszawa 2011.

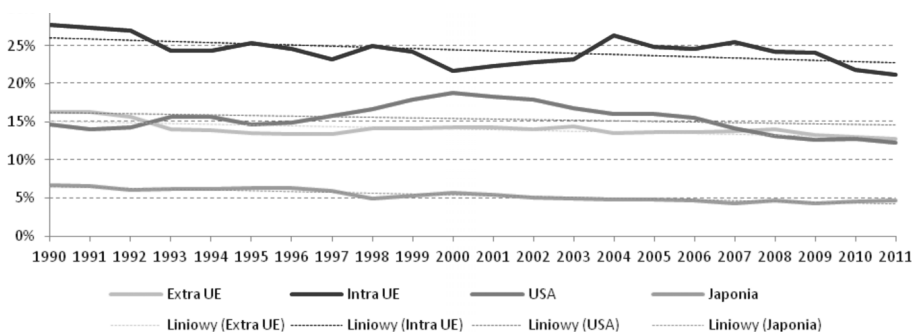
niewiele mniejsze dla handlu zewnętrznego UE, USA i Japonii (w przypadku obrotów wewnątrzunijnych sprzedaż powinna się równać przywózowi na rynku wewnętrznym).

Wykres 6. Udział sprzedaży w ramach UE oraz eksportu UE, USA i Japonii w globalnym eksporcie światowym w latach 1990–2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie WTO International Trade Statistics 2000–2012, <http://www.wto.org/statistics> [dostęp 20.03.2013].

Wykres 7. Udział przywozu w ramach UE oraz importu UE, USA i Japonii w globalnym imporcie światowym w latach 1990–2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie WTO International Trade Statistics 2000–2012, <http://www.wto.org/statistics> [dostęp 20.03.2013].

Podsumowanie

Rynek wewnętrzny UE po 20 latach funkcjonowania stał się rzeczywiście szczególnie obszarem aktywności gospodarczej i społecznej w wymiarze nie tylko europejskim, ale i światowym. Jest bowiem jedynym tak dalece zintegrowanym terytorium tak wielu państw o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, bogactwie, obfitości czynników produkcji, na którym żyje pół miliarda mieszkańców o odmiennych korzeniach kulturowych, religijnych, tożsamościowych czy językowych. Biorąc jednakże pod uwagę wnioski wynikające z teorii unii celnej, wspólnego rynku oraz optymalnego obszaru walutowego, które pokazują nadwyżkę korzyści nad kosztami funkcjonowania zintegrowanego organizmu, można uznać, że rynek wewnętrzny w obecnej formie spełnia pokładane w nim oczekiwania, także w odniesieniu do wymiany handlowej między państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

Wdrażanie legislacji dotyczącej przepływu towarów na unijnym rynku rozpoczęło się wraz z wejściem w życie Traktatu ustanawiającego EWG, co miało niewątpliwy wpływ na wcześniejsze, niż wynikające tylko z utworzenia rynku wewnętrznego, wystąpienie reakcji handlu. Jednakże to właśnie w okresie ostatnich dwudziestu kilku lat wyeliminowano bariery handlowe, znacząco utrudniające przepływ towarów między państwami członkowskimi. Dotyczy to przede wszystkim najpierw ograniczenia, a później zniesienia kontroli granicznych i odpraw celnych. Ale warto zauważyć, że w 1993 r., kiedy zrezygnowano z kontroli granicznych, wymiana wewnątrzunijna wcale nie wzrosła, jak można byłoby się spodziewać, ale wręcz przeciwnie – nieco spadła, zarówno liczona w stosunku do globalnego eksportu i importu WE oraz świata, jak i PKB. Wynikało to głównie z faktu, że eliminacji barier fizycznych towarzyszyło ograniczanie barier fiskalnych w postaci nowych rozwiązań dotyczących rozliczania podatków pośrednich (VAT i akcyzy), co zadecydowało o nieco gorszym wyniku, niż można byłoby oczekiwać. Jednakże już w kolejnych latach, gdy przedsiębiorcy dostosowali się do nowych, łatwiejszych warunków handlu, obroty towarowe w ramach rynku wewnętrznego zdecydowanie zaczęły wzrastać. Handel między państwami członkowskimi, zarówno w porównaniu z handlem światowym, jak też innych pojedynczych partnerów gospodarczych czy ugrupowań integracyjnych na świecie, utrzymywał się na ścieżce wzrostowej w efekcie ułatwień zastosowanych w ramach harmonizacji technicznej. Dzięki temu przedsiębiorcy mogli zacząć wprowadzać towary do obrotu w Unii bez ograniczeń dotyczących składu, komponentów

czy procesu produkcyjnego, jedynie dbając o bezpieczeństwo ich użytkowników. Ta tendencja nieco osłabła na przełomie wieków, odnotowano nawet spadek w latach 2000–2001. Dotyczyło to jednak nie tylko handlu wewnątrzunijnego, ale i z rynkami spoza UE, co było konsekwencją kryzysu gospodarczego z tamtych lat.

Warto zauważyć, że okres ostatnich 20 lat, to czas trzech rozszerzeń UE – o relatywnie bogate kraje w 1995 r. oraz znacznie biedniejsze w 2004 i 2007 r. W przypadku tych pierwszych można uznać, że ich przystąpienie nie miało znacznego wpływu na wymianę handlową w UE, gdyż od lat 70. uczestniczyły one w bezcłowym handlu z państwami Wspólnoty, w latach 90. współtworzyły Europejski Obszar Gospodarczy, aby ostatecznie przystąpić do UE zaledwie dwa lata po formalnym utworzeniu rynku wewnętrznego, który dopiero zaczynał efektywnie funkcjonować. Jednakże przystąpienie państw Europy Środkowej i Wschodniej miało już znaczący wpływ na handel w ramach rynku wewnętrznego. Ich stowarzyszenie ze Wspólnotami Europejskimi spowodowało, że pewne procesy integracyjne rozpoczęły się między tymi państwami a UE znacznie wcześniej, a akcesja oznaczała *de facto* znaczące wzmocnienie dotychczas zachodzących zmian w obrotach na rynku wewnętrznym UE. Wynikiem rozszerzenia z lat 2004–2007 był znaczący wzrost znaczenia wewnątrzunijnego handlu zarówno w wartościach absolutnych, jak w relacji do PKB powiększonej Unii czy jej eksportu i importu zewnętrznego. W ostatnich latach obroty handlowe w Unii zmniejszyły się nieco, ale podobną tendencję można było odnotować w przypadku handlu zewnętrznego, co było spowodowane kryzysem gospodarczym w latach 2008–2010, a nie np. wzrostem znaczenia handlu z partnerami spoza UE.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że rynek wewnętrzny, zarówno jako rynek zbytu, jak i nabywania towarów, jest wciąż bardzo istotny dla przedsiębiorców z krajów UE. Około dwóch trzecich ich wymiany handlowej odbywa się właśnie na rynku wewnętrznym UE. To znacznie wyższy odsetek niż w innych ugrupowaniach integracyjnych. W porównaniu z eksportem i importem Japonii czy USA wartość sprzedawanych i nabywanych towarów w relacji do PKB także jest największa w przypadku rynku wewnętrznego UE. Ponadto udział wymiany handlowej na rynku wewnętrznym stanowi około jednej czwartej handlu światowego.

Występują jednakże również negatywne zjawiska w postaci zmniejszania się udziału obrotów w ramach UE w globalnym imporcie światowym w latach 1990–2010. Może to świadczyć, że potencjał rynku wewnętrznego w zakresie swobodnego przepływu towarów w sposób

naturalny się wyczerpuje. Trudno bowiem sobie wyobrazić w zglobalizowanym świecie doprowadzenie do samowystarczalności rynku wewnętrznego. Bardzo szeroka i szczegółowa legislacja, dotycząca wprowadzania towarów na rynek, przyczyniła się do osiągnięcia wysokiego poziomu uwspólnotowienia wymagań i warunków handlu. W efekcie kolejne regulacje w tej sferze mogą mieć skutek odwrotny do zamierzonego, a więc zmniejszać zainteresowanie unijnych firm sprzedażą swoich wyrobów w innych państwach członkowskich. Wydaje się, że do zwiększenia znaczenia handlu na rynku wewnętrznym może się przyczynić rozszerzenie kanałów handlu, przede wszystkim usług handlu internetowego.

Abstract

Trade effects of the evolution of EU law on the free movement of goods. Consequences of the 20 years of the European Union internal market

The internal market of the European Union was established twenty years ago – on 1 January 1993. One of the key elements of the internal market is the free movement of goods. The basic provisions concerning free trade between the Member States were introduced by the Treaty establishing the European Economic Community. After the elimination of customs duties and quotas and the creation of the customs union in 1968, some remaining barriers had to be removed to implement free movement of goods within the internal market of the EU. One of them – customs and police control at border points was eliminated on the day of establishment of the internal market of the EU. Although reduction of that obstacle was treated as a fundamental step towards an integrated European market, it is worth noting that contrary to what had been expected earlier, it had no substantial impact on the intra-Community trade. This was caused by the fact that parallel to the elimination of customs control, new rules concerning VAT and yield taxes had to be implemented not only by public authorities, but mainly by entrepreneurs, what made the movement of goods much harder for them in a short-time perspective. Thanks to the application of new approach to technical harmonization and more flexible provisions concerning the trade between the Member States, the volume of trade within the internal market gradually increased. According to the research, the three enlargements of the EU in 1995, 2004 and

2007 had a substantial impact on the value of intra-Community trade and its relations to the extra-Community trade, the GDP and the position in the world. It seems that the internal market of the EU is much more important to EU entrepreneurs and the common regulations applied in all Member States created a proper, safe and friendly environment for them. However, there is a negative phenomenon concerning the lowering of the share of the intra-Community trade in the global world trade. This can be the result of running out of potential of the free movement of goods in the EU market. On the one hand, the detailed legislation concerning the free movement of goods led to the achievement of a high level of integration of common requirements to trade, but on the other hand, it reduced the interest of EU companies to sell within the EU due to an overregulated market.